

Olympiáda v českém jazyce, 37. ročník, 2010/2011 – krajské kolo

II. kategorie

Počet bodů:

Jméno: Škola:

1. Přečtěte si následující novinový text, založený na dvojznačnosti mnohých výrazů a slovních spojení (např. *bude to mastný*).

1 *Recept na stará kolena*

2 *Nejdříve zaděláme na pořádný průšvih a necháme léta kynout. Mezitím vaříme z vody, dokud*

3 *neprovaříme desítky miliard korun. Až začne všechno bublat, umyjeme si nad tím ruce*

4 *a nameleme spoustu hovadin. A když zjistíme, že už máme fakt máslo na hlavě, rychle ze všech*

5 *uděláme trouby a honem se snažíme něco upéct, čímž záhy přivedeme většinu populace do*

6 *varu. Za stálého míchání jablek a hrušek přiléváme olej do ohně, ty největší chuťovky si však*

7 *zatím necháváme pod pokličkou. I kdyby se rozkrájely na kostičky, rozhodně nepřipustíme,*

8 *aby se do toho míchali odborníci, kteří tvrdí, že to bude pořádné maso. Všechny oponenty*

9 *upozorňující na to, že to bude hodně vostrý a taky dost mastný, pořádně osolíme a následně*

10 *smažíme ve vlastní šťávě, dokud nezměknou. Nakonec vše zalijeme vývarem z tůdle nůdle,*

11 *okořeníme několika bonmoty a necháme pár let uležet. Servírujeme jako houby s octem a těm,*

12 *kteří nad námi ohrnou nos, že meleme z posledního, to pořádně osladíme. Všem vypečeným*

13 *přejeme dobrou chuť.* (zkráceno)

a) řádky 3–7: Uveďte v textu obsažené metaforické pojmenování hojného, popř. i překotného a především bezobsažného mluvení.

b) řádky 8–13: Vypište slovesný tvar, jehož dvojznačnost v textu spočívá v možnosti vykládat jej jako tvar zvratného pasiva i jako aktivní tvar zvratného slovesa.

c) řádky 1–8: Vypište substantivum, které může být dvojího jmenného rodu (vždy v jiném významu).

d) řádky 3–12: Uveďte slovo ze zadaného textu, jež je příbuzné s adjektivem *hovězí*.

e) řádky 1–5: Uveďte předložkové spojení, které je v jednom ze svých dvou možných významů ustáleným slovníkém spojením a jehož dvojznačnost v zadaném textu je založena jednak na obrazném užití daného podstatného jména, jednak na různé funkci použité předložky (jednou slouží k vyjádření účelu, podruhé k vyjádření časového určení).

f) řádky 4–7: Uveďte ustálené slovní spojení, které se častěji užívá v mírně variantní podobě, v níž jeho součástí tvoří předložka *s*.

g) Přiřaďte k ustálenému slovnímu spojení *meleme z posledního* nejvhodnější ekvivalent (zakroužkujte příslušné písmeno).

i) *jsme v troubě;*

iv) *jsme u konce s dechem;*

ii) *jsme na huntě;*

v) *jde to s námi s kopce.*

iii) *přišli jsme na buben;*

h) Najděte ustálené slovní spojení, které je biblického původu (zakroužkujte příslušné písmeno).

i) *smažit se ve vlastní šťávě;*

iii) *mít máslo na hlavě;*

ii) *(u)mýt si ruce (nad něčím);*

iv) *přilévat olej(e) do ohně.*

i) Výraz *rozkrájely se* (řádek 7) je do daného textu zapojen se záměrem navodit další významovou dvojznačnost, avšak ta je plně možná jen v mluveném jazyce, kdežto v tomto psaném textu k ní vlastně nedochází. Vysvětlíte proč.

2. Tři přídavná jména z následující řady byla utvořena stejným způsobem. Zbývající tři vypište a u každého z nich uveďte, jak se od ostatních liší, tj. z čeho a jak byla utvořena.

citelný – citlivý – citovaný – citový – cituplný – přecitlivělý

3. Proveďte rozbor následující věty:
- a) Určete větné členy.
 - b) Graficky znázorněte vztahy mezi nimi.

Auditorská komise ho doporučuje kvůli fakturačním nesrovnalostem zjištěným při auditu společnosti propustit.

4. Napište dvě věty a v každé z nich použijte slovní tvar *počínaje* tak, aby v nich pokaždé představoval jiný slovní druh. Tento slovní druh v obou případech určete.

Krajské kolo OČJ 2010/2011 – 37. ročník – II. kategorie – řešení:

1. a) *nameleme* (ř. 4)
- b) *míchali se* (ř. 8)
- c) *trouby* (ř. 5)
- d) *hovadin* (ř. 4)
- e) *na stará kolena* (ř. 1)
- f) *míchání jablek a hrušek* (ř. 6; uznávejte i podobu s předložkou: *míchání jablek s hruškami* ap.)
- g) iv) *jsme u konce s dechem*
- h) ii) *(u)mýt si ruce (nad něčím)*
- i) Jestliže se slovesný tvar *rozkrájely se* vztahuje jednou na „chuťovky“ a podruhé na „odborníky“, pak v psaném jazyce nutně musí mít dvě různé koncovky *-i/-y*, které tak zamýšlenou dvojznačnost vyloučí.

Bodování: za každou náležitě zodpovězenou podotázku – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **9 bodů**.

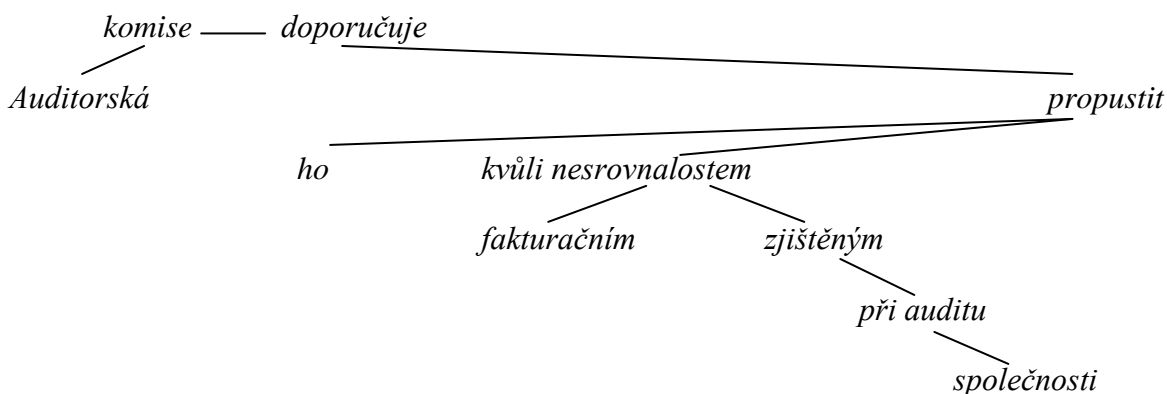
2. i) *citovaný* – odvozeno od slovesa (resp. od jeho přičestí trpného – nevyžaduje se)
- ii) *cituplný* – utvořeno od podstatného a přídavného jména skládáním
- iii) *přecitlivělý* – odvozeno od přídavného jména předponou a příponou (uznávejte i: odvozeno od slovesa, tj. **přecitlivět*)

Bodování: za každé správně vypsané slovo a vhodně popsany způsob jeho tvoření – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **3 body**.

3. a) *Auditorská* – přív. sh.; *komise* – podmět; *ho* – předmět; *doporučuje* – přísudek; (*kvůli*) *nesrovnalostem* – přísl. urč. příčiny (uznávejte i: zřetele); *fakturačním* – přív. sh.; *zjištěným* – přív. sh.; *při auditu* – přísl. urč. času (uznávejte i: okolnosti); *společnosti* – přív. nesh.; *propustit* – předmět.

b) Příklad grafického řešení:

Bodování: a) za 10 správně určených větných členů – 3 body;
za 9–8 správně určených větných členů – 2 body;
za 7–6 správně určených větných členů – 1 bod.

b) za věcně správné a náležitě utvořené schéma – 2 body, při drobných nedostacích – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **5 bodů**.

4. Příklad řešení: *Počínaje přednášet, chvěl se trémou. / Počínaje si v osobních soubojích nadmíru zdatně, stal se tento mladý fotbalista miláčkem publika.* – sloveso
Počínaje zářím se nám zvyšuje nájemné. / Pátkem počínaje bude metro přes léto jezdit celou noc. / Počínaje od října mohou studenti vyjíždět na stipendijní pobyty. – předložka (uznávejte i: příslovce)

Bodování: za každou vhodnou větu a správné určení slovního druhu – 1 bod.

Celkem tedy maximálně **2 body**.

Celkem za jazykovou část 19 bodů.

7. Slohový úkol: Hodnoťte dodržení tématu, plynulost a návaznost textu, vhodný výběr lexikálních prostředků i větnou stavbu. Přihlížejte i k tvaroslovné a pravopisné správnosti. Bodování: 0–10 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.

Národní institut dětí a mládeže MŠMT, Sámova 3, Praha 10,
ve spolupráci s Ústavem pro jazyk český AV ČR, v. v. i.

**Olympiáda v českém jazyce, 37. ročník, 2010/2011 – krajské kolo
II. kategorie**

Slohový úkol

Když jsem znova uviděl to místo

Zpracujte zadané téma formou vnitřního monologu. Doporučená délka 25–30 řádek.